СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 102. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 26-го травня 1944. No. 102. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, May 26, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ЮНІЯ ВИКИДАЄ СТРАЙКАРІВ ІЗ ВІДДІЛОВОГО УРЯДУ

ДІТРОЙТ. — Серед страйкового напруження в різних підприємствах метрополітальної округи Дітройту на перше місце вибилася справа відношення міжнародного екзекутивного уряду юнії Юнайтед Отомобил Воркерс до урядників підвладного відділу цієї юнії, заложеного між робітниками автомобілевого підприємства Крайслера. За те, що 15 урядовців цього відділу підтримували вибух страйку в фабриках Крайслера, міжнародна екзекутива юнії після південних нарад рішила усунути їх з уряду відділу і настановила Леона Лемонта, провідника юнійних робітників в Крайслера, адміністратором відділу доти, доки не буде вибраний новий уряд відділу. Вибори мають відбутися впродовж 60 днів. Міжнародна екзекутива юнії проголосила, що усуває урядовців відділу за те, що вони поломили запоруку, дану президентови і народови Злучених Держав, що юнія не вийде на страйк вчасі війни. Цю запоруку дав Конґрес Промислових Орґанізацій (СІО), до якого належить юнія автомобілевих робітників.

НЕ БУДУТЬ НИЩИТИ АРХІВУ ВОЄННОЇ РОЗВІДКИ

ВАШИНҐТОН. — Сенатська Військова Комісія приняла до відома заперечення секретаря війни Стимсона, що він не знищив рекордів розвідчого бюра, навпаки, наказав переховати всі акти, які відносяться до шпигунства, воєнної розвідки та різних слідств. Стимсон заявив, що лише на підставі законного поступовання може це зробити, тобто на підставі спеціяльної авторизації, що її має колись ухвалити конґрес або управа Краєвого Архіву. Після цього комісія потвердила аванс різних військових достойників за виїмком майора ґенерала Джорджа С. Патона, про котрого розписувалися свого часу ґазети, що він побив американського вояка в шпиталі.

ЗА ЕКОНОМІЧНУ РІВНІСТЬ ПО ВІЙНІ.

КЛІВЛЕНД. — На Краєвій Конференції Суспільної Праці подав проф. Гарвардського університету Алвин Г. Гансен пляни економічного зрівнання після війни. Він, як знавець економії доводив конечність такої акції, щоби якось вийти із післявоєнного економічного замішання. Він того погляду, що безогляду на те, як скоро покінчиться війна, треба втримати надальше систему пайкування і назначування цін, а впарі з тим дорогою закону підготовити велитенські прилюдні роботи. Між найважнішими роботами він згадує розвалення цілих дільниць по містах і будову модерних мешкань. Окремо подає пляни для сільського господарства.

НАСТАНОВЛЯЮТЬ ЦІНУ НА ШТУЧНИЙ ЛІД.

НЮ ЙОРК. — З огляду на збільшений попит на лід у літній порі, Бюро Адміністрації Цін підготовило обмеження ціни на штучний лід. Ціну проголосять від найближчої неділі. Попит на лід росте ще й тому, що тепер нестає електричних холоділень; нових не виробляють, а старі зуживаються. Ціна на лід буде управильнена на підставі теперішної ціни. Бюро Адміністрації Цін проголосило цінник на рибу на літні часи, а знизило теж ціну на городину.

СТОЛІТТЯ ВИНАХОДУ ТЕЛЄҐРАФУ.

ВАШИНҐТОН. — Серед імпресивної паради Ліла Ливинґстон Морс, внучка винахідника телеґрафу відслонила таблицю на місци, де перед 100 роками стояв будинок Олд Гавс, з якого 24. травня 1844. року Семюл Ф. Б. Морс переслав першу телеґрафічну депешу до Балтимору. Була це депеша надана телеґрафічним письмом, спеціяльно на це придуманим при помочи лінійок і точок. Вона звучала: „Що то Бог створив!" Депеша переховується в конґресовій бібліотеці, а перший телеґрафічний апарат Морса збережений в Смитсонськім Інституті. Президент вислав лист до телеґрафічної компанії Вестерн Юніон, висловлюючи свій подив на розвиток телеґрафу впродовж сотні літ. Він згадав про зближення всіх кінців світу при допомозі телеґрафу.

ЗАМОРДУВАЛИ ЖІНКУ В ЦЕРКВІ.

ДІТРОЙТ. — Недалеко престола між лавками в Євангельській Церкві при 12. вулиці найшли ранком замордовану жінку, мрс. Джін Лонґ, котра сповняла обовязки секретарки в церковній громаді. Тіло замордованої було подіравлене гострим знаряддям, кілька зубів було вибитих, а убрання було подерте. Мрс. Лонґ жила окремо від свого чоловіка кілька місяців. Пастор церкви живе побіч з жінкою й родиною. Мрс. Лонґ працювала в канцелярії, яка міститься в будинку церкви.

Чорчил розкриває щиро основи британської заграничної політики

ЛОНДОН. — Британський премієр Винстон Чорчил виголосив у палаті послів британського парляменту нову промову про заграничну політику Британії. У ній премієр явно розкрив реалістичні основи цеї політики. Він говорив про специфічні проблеми дня, але з вирішень цих проблем виходили ясно загальні засади, яких думає держатися британський уряд у майбутньому.

Премієр виразно дав до зрозуміння, що війна стала значно менше ідеольоґічною. Він сказав, що Аліянти думають здушити націзм і фашизм, але тільки в тих краях, що нападали на Аліянтів, отже в Італії й Німеччині. Не думають вони одначе зачіпати фашизму в Еспанії, про котрого відношення до Аліянтів Чорчил сказав стільки похлібних слів, що цим були зачудовані й ворожо до фашизму настроені посли й ґазети.

Зате він говорив з очевидним розчарованням про заходи Аліянтів приєднати на свій бік Туреччину, котра з одного боку вимагала від Британії великих воєнних матеріялів, а з другого боку не доцінювала реалістичного російської воєнної сили та скорости російського наступу.

Розглядаючи британську політику супроти Греції, Чорчил подав цікаві факти про збройний бунт грецьких військ і воєнних кораблів проти грецького уряду, котрий грецькому урядови й Британії вдалося заглаїти без великих утрат.

Велику частину промови присвятив Чорчил зясуванню британського відношення до боротьби партій та течій у Юґославії. Він сказав, що Британія признає ще далі юґославського короля, але має незвичайно близькі й тісні звязки з комуністичним маршалом Тітом, командантом юґославських партизанів, котрий противиться королеви. Британія дає йому велику військову допомогу, буде йому її далі давати ще більшу та попросила його встановити в Британії свого постійного представника. На погляд Чорчила, Тіто є вбільшій мірі юґославським патріотом, ніж комуністом, бо він дав запевнення, що не думає накидувати сербським селянам комуністичних форм. У начерку британської політики супроти Греції й Юґославії Чорчил виказував, що ця політика не кермується ніякою ідеольоґією, а стремить до воєнної перемоги над ворогом та обєднання всіх сил, які воюють проти нього.

Такою самою політикою кермувався британський уряд у відношенню до польсько-російського спору. Чорчил вказував на вагу єдности між поляками й росіянами та на загрозу сутичок між польським підпіллям і червоною армією. Британія хоче погодити російські й польські інтереси, даючи Росії східні провінції Польщі, а Польщі винагороду в широкому доступі до моря. Чорчил висказав надію на можливість зближення між польським урядом на вигнанню й советським урядом у Москві.

З черги Чорчил обговорив відношення до Франції. Він заявив, що Британія й Америка піддержують комітет Де Ґола, але не визнають його фактичним урядом Франції, бо не є певні, чи цей комітет представляє народ у Франції. Чорчил запевняв, що Британія не має ніяких звязків з урядом у Віші ні з ніким, який має руки заплямлені звязками з ним.

Звертаючись наконець до Росії, Чорчил висказав погляд, що там відбуваються поважні переміни. Перемоги російських армій збільшують силу російської держави. Релігійне життя Росії відроджується. Дисципліна російських армій стоїть високо. Росія поводиться уступчиво супроти сусідів: Фінляндії, Румунії. Комінтерн розвязано. Чорчил певний, що Британія буде йти плече об плече з Росією, принаймні поки не буде розбита Німеччина.

Німеччині Чорчил не хотів обіцяти ніякої гарантії; навіть територіяльної цілости. Для неї ще далі є тільки одна умова: безумовна здача.

Щодо повоєнного світу, Чорчил признав, є багато питань покищо без відповіди.

СОВЄТСЬКИЙ УРЯД ОСТЕРІГАЄ БОЛГАРІЮ

ЛОНДОН. Советський союз вислав у понеділок Болгарії ультимат, у котрім домагається від болгарського уряду відступити від союзу з Німеччиною або приняти на себе консеквенції союзу. Росія дає Болгарії час до четверга для виконання домагання.

Кріза з Росією трапляється Болгарії власне в мент, коли вона не має міністерського кабінету, бо всі партії відмовилися взяти участь в орґанізуванню кабінету пронацістичним Калфофом.

НОВІ ПЕРЕШКОДИ НА ДОРОЗІ ДО ПОЛЬСЬКО-РОСІЙСЬКОГО ЗАМИРЕННЯ

ЛОНДОН. — Майже в той самий час, як у британськім парляменті премієр Чорчил висказував надію, що Аліянтам удасться наладнати кращі взаємини між польським урядом на вигнанню й советським урядом у Москві, Москва проголосила факт, який вбиває новий клин у пляни такого замирення. Мовляв, у Польщі, в Варшаві, повстала 1. січня нова Польська Рада Народова, що стоїть в опозиції до лондонської орґанізації того самого ймення та що вона складається з представників робітничих і інтеліґентських груп та представників партизанських відділів.

Московський Звйонзек Патріотув Польскіх подав вістку, що до Росії уже прибув представник нової Польскої Ради Народової до совєтського союзу. Цей представник обвинувачував польський уряд на вигнанню за кидання колод боротьбі польського підпілля проти німців.

З кругів польського уряду на вигнанню негайно пішла кампанія проти нової орґанізації. Поручник Анджей Помян виступив як офіцир підпілля зо заявою, що нова орґанізація накинена з Москви й не має піддержки в краю. З такою самою заявою виступив Войцех Бєляк, котрий представляє себе членом виконного комітету хлопської партії.



З БОЇВ КОЛО АНЦІЯ ПІД РИМОМ.—Німецька артилерія починає острілювати побережжя коло Анція. З поціленого кулею місця піднімається вгору хмара диму. Світлина дає поняття про вигляд міст, що падуть жертвою війни.

ЗНАЧНІ ПОСТУПИ АЛІЯНТІВ В ІТАЛІЇ

НЕАПОЛЬ. — Аліянтські інвазійні сили безпосередно під Римом загнали в німецькі лінії клини, інколи на 2,000 ярдів глибокі, і перервали німцям комунікацію по найважнішій там комунікаційній артерії, якою являється історична Апійська дорога.

Тимчасом далі на полудне аліянтські війська поробили значні поступи проти Лінії Гітлера, захопивши важні пункти, як Піко, Ленолю й Террачіну. На південному секторі, близько побережжя моря, де стоять американські полки, Аліянти вбилися глибоким клином у ворожу лінію, зайшовши на гору Альто. Террачіну й Ленолю заняли американці, Піко французи. Довкола Понтекорво, зараз за Піком, бються завзято канадійці, а далі, коло Пієдімонте поляки.

У цих операціях від початку офензиви Аліянти взяли понад 7,500 німецьких бранців.

ВЕЛИКИЙ РЕЙД НА БЕРЛІН І ВІДЕНЬ.

ЛОНДОН. — Аліянтські літаки вкрили рейдами просто весь простір Европи, занятий німецькими військами. Найбільше потерпіли головні націстичні цитаделі, Берлін і Відень. Їх важко збомбардували американські літаки. Анґлійсько-американські летунські відділи, базовані в Британії й Італії, били теж по Парижу й Загребі (в Хорватії). Потерпіли теж німецькі оборонні інсталяції здовж західного побережжя Европи. Разом аліянтські літаки виконали за добу 8,000 вилетів.

ТРЕТІЙ „ОПЕРАЦІЙНИЙ ПРИКАЗ„ АЙЗЕНГОВЕРА ОКУПОВАНИМ КРАЇНАМ.

ЛОНДОН .— Ґенерал Двайт Айренґовер, головний командант аліянтських інвазійних військ в Европі, вислав до патріотів окупованих країв свій третій „операційний приказ". Як попередні два прикази, так і цей був виголошений по анґлійськи, а крім цього мовами окупованих Німеччиною країв. Цей приказ підчеркує вагу військового розвіду та пояснює, як добувається важні військові інформації, складаючи в одну цілість дрібні донесення.

Німецькі радія роблять з операційних приказів ґенерала Айзенговера висновок, що день інвазії Европи вже справді близько.

ДРІБНІ СУТИЧКИ НА СХІДНОМУ ФРОНТІ.

ЛОНДОН. — Зо східного фронту приходять далі вісти про менші бої коло Тирасполя, Станиславова й Мозира.

У Вітебщині, як каже московський комунікат, оперує вдачно партизанський відділ. Він перебив один місцевий німецький ґарнізон та розбив шлях, причому висадив у повітря 27 ворожих троків і знищив телефонічні й телеграфічні лінії на більшому просторі.

ПАРТИЗАНИ ТІТА В ВАЖКИХ БОЯХ У ДАЛЬМАТІЇ.

ЛОНДОН. — Партизанські відділи під командою маршала Тіта зводять завзяті бої з правильними німецькими й хорватськими військами в Дальмації. Всюди партизани перебрали ініціятиву в свої руки. Завдають німцям поважні втрати. Найважчий бій іде коло Требінія.

ІТАЛІЙСЬКІ ЕПИСКОПИ ПРОТИ НІМЕЦЬКИХ ЗАРЯДЖЕНЬ.

БЕРН. — Швайцарський часопис „Ґазет де Льозан" пише, що італійські епископи Піємонту й Венеції явно осуджують німецький вивіз італійських робітників й робітниць до Німеччини. Деякі священики виступають проти тих італійців, що піддержують кукловий фашистівський режім Мусолінія, що тепер спирається тільки на німецькі баґнети. Вони забороняють вірним читати профашистівську ґазету „Крочіята Італіяна", котру видає один завішений у священстві священник.

СПРАВЕДЛИВІСТЬ І РІВНІСТЬ ПО НІМЕЦЬКИ.

БЕРН. — Німецькі часописи подали вістку про вислід воєнного німецького суду над двома майорами німецької армії, котрі по пяному вбили без ніякої провокації одного французького робітника, що був дома на вакаціях з роботи в Німеччині. Офіцирів засуджено на довшу вязницю й позбавлення військової ранґи. Ґазети подали вістку на доказ, що німці є справедливі й карають і своїх нарівні з французами, та французи переповідають собі, що коли хтось убє німця, німці вбють принаймні одного француза.

ІТАЛІЙСЬКА ФАШИСТІВСЬКА ЧИСТКА ЙДЕ ДАЛІ.

Націстична новинкарська аґенція подала, що італійський фашистівський суд засудив на смерть 4 італійських адміралів за занедбання своїх обовязків. Присуд уже виконано проти 2 з них, а саме проти адмірала Кампіоні, що був ґубернатором острова Родесу, й адмірала Маскерпи, що був ґубернатором острова Лероса.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СПРАВЖНЄ ВИЗВОЛЕННЯ — СВОЇМИ РУКАМИ

При кінці минулого тижня вступила аліянтська інвазія Европи в нову стадію розвою. З аліянтської головної команди в Англії заговорило аліянтське радіо до народів західної й північної Европи, занятих німецькою інвазією, і кожному народови його власною мовою подало так званий перший операційний приказ про працю, яку саме населення тих країв має зробити для допомоги аліянтських військ на випадок інвазії.

Багато цілей мав осягнути цей перший операційний приказ до патріотів по різних европейських краях. Він мав подати поневоленим німцям народам голос того заповідача, котрий буде далі подавати такі операційні прикази. Цим народам важне це знати, бо, нема сумніву, німці будуть пробувати баламутити їх, удаючи того заповідача підставленими наймитами.

По друге, інвазійні війська потребуватимуть певної допомоги збоку місцевих людей. Патріоти поневолених народів, іншими словами, мусять виконати певні завдання, яких не можуть виконати самі інвазійні війська, а які є доконечно потрібні для успішного завершення інвазії. Першим таким завданням є зібрання певних інформацій для вжитку інвазійних військ. Колиб на вступі такої інвазії прийшлось скидати парашутові війська, то їм треба би подати на місці інформації про різні питання терену, розкладу ворожих військ, тощо, яких питань не могли би розяснити хочби найдокладніші карти околиці, якщоб такі навіть у парашутистів були.

Найважніше завдання, яке мав виконати цей операційний приказ, це те, про що в ньому виразно не говориться, а що виходить з нього самого з вимовною ясністю. Накладаючи на патріотів поневолених Німеччиною країв певні виразно означені обовязки, операційний приказ домагається від них тим самим понести всі жертви, які могли на тих патріотів спасти, якщоб ворог попав на їх діяльність. Операційний приказ каже їм перед такими жертвами не цофатися. Він накладає на них обовязок жертвувати й своїм безпеченством, і своїм майном, і своїм життям, якщо цього зайшлаб потреба. Все це він каже їм принести в жертву ідеї свого визволення.

Іншими словами, операційний приказ каже: Переводячи акцію нищення свого ворога, Аліянти прийдуть до вашого краю. Вони прийдуть до вас не на те, аби заняти місце ворога, а на те, аби добути вас на волю. Одначе, ви мусите показати своєю діяльністю й своєю охотою до боротьби, своєю готовістю на жертву для спільної справи, що ви справді хочете визволення з лабет наїзника та що ви хочете бути вільними людьми.

НАКРИЛИСЬ, МОВ ЛИСИЦЯ ХВОСТОМ

Маємо в Америці до діла з новим комуністичним хитрунством. Вже нема Компартії. Зате є, як це називають большевицькі Українські Щоденні Вісті: „Політична Асоціяція Комуністів".

І то, як вони пишуть, „основана на поступових ідеях великих провідників американського народу".

У простій мові це означалоб, що вже нема комуністичної партії в Америці, що завжди покликалась тільки на те, що писали чи творили Маркс, чи Ленін і Сталін і це визнавала як правильне і таке, яке треба би застосувати теж і до Америки і американського життя. На її місце приходить отсе „Політична Асоціяція Комуністів", що має бути непартійною організацією американців, та „базуючись на робітничім клясі, продовжає традиції Вашингтона, Джеферсона, Пейна, Джексона і Линколна, в змінених умовинах індустріяльного суспільства".

Головним „босом" у тій „Асоціяції" є, очевидно, надалі той самий, що був босом в нібито тепер розвязаній Комуністичній Партії. Отже ніхто інший, а тільки відомий Ирл Бравдер, дотепрішній „неодмінний" генеральний секретар цеї партії. Він теж поясняє, що вони (себто комуністи) дали цьому рухови „тверду основу, оперту на найкращих традиціях Америки від Американської Революції..."

А щоби ще більше збаламутити американську суспільність отсі комуністи зазначили в своєму статуті, що до цеї Політичної Асоціяції Комуністів будуть приймати кожного мешканця цеї країни, в віці понад 18 років, який заінтересований „розвитком і охороною інтересів країни й її народу". А далі, що з Асоціяції будуть усувати будькиі особи, що намагалисяб „руйнувати, підривати, послаблювати, або повалити будьяку, або всі інституції американської демократії".

Не знаємо, скільки американців дасться зловити на це нове лисяче хитрунство комуністів. Сумніваємось, щоб їх було багато, бо довіряємо здоровому американському розсудкови. А що так є, то доказом цього може бути хочби стаття в Ню Йорк Таймс, написана з нагоди осъ тих комуністичних „переміп", переведених в галі, в якій висіли великі портрети президента Рузвелта, британського премієра Чорчила та совєтського маршала Сталіна.

Згаданий часопис пригадує, що не так ще давно, бо тому чотири роки, ось ті самі аранжери, що тепер вихвалюють президента Рузвелта, Чорчила, клали в основу своїх політичних вірувань такі кличі:

Побивайте імперіялістичну політику і діяння президента (Рузвелта)... Ніякої допомоги імперіямістичним воєнним принцидам у Лондоні... Протився усім воєнним позичкам і кредитам, даваним воюючим імперіялістичним потугам... Протився програмі адміністрації й конґресу в справі мілітаризації й збороєння... Ні одного цента, ні одної гармати, ні одного чоловіка для воєнної підготовки та імперіялістичної війни.

Отже так поводились ось ті комуністи супроти президента Рузвелта тому чотири роки, коли він, згідно з американськими ідеалами, допомагав демократіям у їхній боротьбі з Гітлером і нацистами та підготовляв саму Америку до оборони на випадок, як її заатакують. Усе те американські комуністи, включно з українськими, нищили. Це було тоді, коли, мимоходом кажучи, американсько-українське суспільство (за винятком большевиків) заявлялося за повне попертя політики през. Рузвелта.

Та змінилась отся ситуація доперта тоді, як прийшло до воєнної розправи між Гітлером і Сталіном...

Ось ті самі люди, що ось так поступали і так розуміли американський патріотизм, беруться тепер за нову штуку. Ідуть обманювати людей вже не під фірмою не-американських ідеольогів, а прикриваються — Вашингтоном, Джеферсоном, Пейном, Джексоном та Линколном, а вкінці ще й президентом Рузвелтом!

Перша граматика української мови по англійськи

III.

Ідіоми.

Зате не можна поминути презрізних порушень українських ідіомів, котрих у цій першій частині є певно за багато.

Передовсім автор стоїть за обороною Іваном Огієнком правило творити нахідний відмінок деяких мужеських іменників на взір родових відмінків. Він радить казати: Як дивлюся на годинника (не: на годинник). Витягнете з своєї кишені гаманця (не: гаманець). Маю одного словника (один словник). Батько читав часописа (замісць: часопис). Відкрити часописа.

Не знаю, як би почували-ся канадійські англійці, чуючи довкола себе, як українці, і то не тільки ті, що говорять зо слуху, але й ті, що знають літературну мову, говорять інакше.

Та колиб за це можна посперечатися, як треба робити нахідний відмінок від вичислених іменників, то ледво чи повинно представляти 'квестію отсе речення на 42. стороні: „Діти, знайдіть мені мого ножика". Якщо батькови треба ножика, то він скаже дітям: „Діти, найдіть (мені) ножика". Колиж він згубив свій ножик, він скаже: „Діти, найдіть мені мій ножик".

На стороні 40. каже автор: квасити — to preserve, to pickle, а далі внизу: „Ми квасимо суниці". Можна догадуватися, що автор хотів сказати: we preserve strawberries, а сказав: we pickle strawberries.

На стороні 59. автор перекладає українське речення: „Він сам не знав, котру має сватати" словами: "He himself did not know which one he had to marry". Зо слів автора виходило би, що в українській мові „сватати" й „женитися" це одно поняття, що очевидно так не є. Поговірка: „Як я у свати ходив, то ся не дивив, а як ся оженив, то руки заломив", показує, що це дві різні річи. Каже Іван Франко про цю поговірку: „(так) говорять про нерозважне сватання, що кінчиться нещасливим подружжям". Річ ясна, слово „сватання" не так легко перекласти на англійську мову, але знову не є це річ неможлива.

На стороні 31. гр. Шклянка перекладає українське слово „байрак" на "grove". Це "grove", звісно, значить стільки, що „гай". Виходило би, що „байрак" це інше слово на „гай". Що в байраку може бути гайок, це правда, але з цього ще не виходить, що байрак це гай. Записано з уст народа в книжці Миколи Левченка: Казки й оповідання з Поділля: „Той байрак був може 15 ліктів глибини, а довжини зо 1000 кроків — то новий гай зробився". Чи можна би так сказати, якби „байрак" значило "grove"?

На стороні 73. автор, даючи нагоду ученикови навчитися, як обходитися в крамниці, каже: „Книгар вас поспитає (як ви заплатили за книжку): „Чи хочете цю книжку загорнути в папір?"

Звісно, український книгар такого не скаже, бо це значило би: Чи ви хочете, пане, самі загорнути собі цю книжку в папір? Якщо він такий книгар, що завиває покупцям книжки аж тоді, як покупці цього зажадають, то він спитасьб: „Чи маю загорнути цю книжку в папір?" Коротше він спитасьб: „Чи загорнути там книжку?", а тут уже всякий догадається, що тут має загорнути книгар, а не покупець, і певно в папір, а не в щонебудь інше.

Неточний словарець.

Маємо теж у словарцях, що попадають у книжці гром. Шклянки, цілу низку неточних перекладів українських слів на англійську мову, і англійських слів на українську. „Літерат" перекладається на "lover of letters". Чому не: man of letters, literary man, litterateur, або просто writer?

„Полк" перекладається на: company. Повинно бути: regiment. Зате "egg" перекладається „ячечко". Невжеж мав би англієць називати ячечком всяке яйце, навіть струся й діносавра?

„Мяч" аж два рази перекладається на "football". Як відомо, не в кожній грі в мяч уживається „футболу". Це хіба в копаний, ніжний мяч. Зрештою не знати, чи до тої копаної кулі, що її копається в „футбол", добре примінити слово „мяч", котреж предмно походить від слова „мняти", і чи не краще було ужити слова „опука". (Кажеться в „Люборацьких" А. Свидницького: „Настане май, в опуки грай"). „Пастух" перекладається "shepherd", хоча не кожний пастух пасе вівці. І не кожний кожух "sheepskin", бо не кожний кожух з барана.

З другого боку автор робить під впливом української мови помилки в англійській мові такі, як в реченню: "Fresh air is healthy for us". Звісно, в українській мові можна говорити, що повітря здорове, але по англійськи "healthy" чоловік, а повітря й ножива тільки "healthful" або "wholesome".

І не скаже англієць: Take care of your job, because we now have unemployment, а хіба: for we now have...

Він перекладає українську народню поговірку: „Сякий-такий, аби був, аби хліба роздобув" реченням: Let it be an inferior one (husband), only that he may earn bread. Отже „аби" перекладено через "only", тоді як англієць тут певно скаже: as long. (Ясніше думку висловлює речення: Let it be any kind of a husband as long as there is one and he brings home the bacon).

Українську пословицю „Між вовками по-вовчому вий" автор перекладає: "Among the wolves, howl like the wolves". Поминувши дві помилки з родівником, — бо чейже ця пословиця не має на думці ніяких добре означених вовків, але якихнебудь вовків — автор помиляється щодо вжитку слова "like". Правда, в англійській розговірній мові, навіть у журналістиці, можна стрінутися з ужитком цього слова як сполучником. Про таке вживання цього слова в літературній мові пише Артур Ґ. Кенеді, професор англійської мови в Стенфордськім університеті: The use of the prepositions LIKE, EXCEPT, and WITHOUT as conjunctions in such sentences as 'He walks LIKE father does' is still considered objectionable by the more careful speakers of English."

Можна бути зовсім певним, що гр. Шклянка, поки добився свого вченого титулу на Шікаґовськім університеті, переходив довгу муштру щодо літературного вживання таких слів, і тому, коли він всеще робить такі помилки, це мусить підносити сумнів щодо порадности навчання граматики дорогою граматичної муштри.

І ніяка муштра видай не навчить нікого (як не навчила автора цеї книжки), що українського питання „Де батько?" не можна перекладати по англійськи, як він це робить на 7. стороні, реченням: "Where is the father?" ані речення „ось там батько" реченням: "There is the father". Навчитися пропускати родівник перед цим словом можна видай тільки через довге уважне й розважне вслухування в англійську мову.

Певна річ, що книжка має на цілі вчити української мови, а не англійської, і тому моглоб декому видаватися, що зайве дбати за поправність у ній англійської мови. Одначе, чи справді це байдужна справа? Яке враження зробить помилки в англійській мові на англійського ученика української мови? Чи не подумає він собі: коли автор не навчився англійської мови якслід, не дивлячися на те, що він ходив у високі школи й дістав наукові ступні, то чи можна покладатися, що він знає українську мову? Чейже неможливо припустити, що навчаючися з цеї книжки української мови, англієць полумає, що автор певно знає добре українську мову, коли він не знає добре англійської.

Збираючи все разом досі сказане, не можна назвати першої граматики української мови по англійськи не то вже досконалим твором, — досконалих творів узагалі не буває, — але принаймні дуже вдачною спробою. Книжка, як бачимо, має в собі немало недостач. Одначе ці недостачі можна справити, і справляти їх оплатиться, бо такої книжки певно треба. Тому автор дозробить, як поправить помилки й недостачі при найближчій нагоді. Одні з них можна поправити при новім виданню першої частини граматики, деякі навіть вже в заповідженій дальшій частині цеї праці.

Порадно теж було би, аби автор дав дальшу частину своєї праці до перегляду кращим знавцям мов, ніж він це зробив з першою частиною, або може більшому числови знавців, бо, як сказано на початку цеї статті, цього рода праця переходить сили пересічної одиниці. Властиво всі люди, що знають українську мову, повинні зо свого боку причинятися до викінчення такої праці; одні через особисту стичність з автором, інші через науково добре обґрунтовані замітки про готову працю. Що того роду твір виходить найкраще, коли він є вислідом збірної праці більшого числа людей, видно з довжезних лист співробітників, звичайно подаваних у передмовах до таких книжок. Це все ще не зменшить заслуг того, що цілу працю організує й збирає в ясну й доцільну цілість, а тим більше, коли він ще являється ініціятором важкого діла. (ОР)

АМЕРИКАНСЬКИЙ НАСТУП НА НОВІЙ ҐВІНЕЇ ПРОТИ СИЛЬНОГО ВОРОЖОГО СПРОТИВУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Американські війська на Новій Ґвінеї поробили поважні поступи на захід від ріки Тору в напрямі летнища Мафина, не дивлячися на завзятий опір ворога, котрому сприяють джунґлеві умовини. Втрата цього летнища буде для японців діймаючою, бо вони щойно його викінчили.

АНАСТАЗІЯ Г. БІЛОВУС

КАТРУСЯ

Оповідання з давної минувшини.

(До друку зредагував Ол. Луговий).

24)

Та перше повстання закінчилося поразкою. Гетьмани з молдавської і польської руки — Іван Драгінич і Степан Куницький почали міжусобицю і оба програли. Драгінич утік у Молдавію, а Куницького пополнили козаки й покарали смертю за зраду. Новим гетьманом обрали запорожця Андрія Могилу. Цей почав впорядковувати Правобережжа — поділив на чотири полки — на взірець Гетьманщини — Фастівський, Подільський, Корсунський і Брацлавський. Палій, Самусь, Абазин і Іскра стали полковниками новостворених полкових округів. Гетьман Могила плянував ще створити Чигиринський і Уманський полки, полковником котрогось з цих двох полків мав бути призначений Селим Османенко. Однак дійсний гетьман не був на руку Польщі, ані лівобережному гетьманови Самійловичеви, тож його підступно вбито.

Піднялося друге повстання — Польщею розгромлене. У самому Немирові тільки поляки вимордували сімнадцять тисяч українського населення, а місто пустили з димом. Покарано смертю полковників Абазина, Самуся і Іскру. Палій і Османенко відступили на Запорозькі землі... Та приборкане лівобережними гетьманами Запорожжа воювати з Польщею не наважилося. Дозволило тільки приймати добровольців з паланочних округ, колиб такі зголошувалися.

А тимчасом Польща постаралася приєднати Палія до себе. З думкою про майбутнє повстання Палій присягнув на вірність польському королеви, польські посли натомісць приєгнули на заведення і збереження козацького ладу на території Київщини і Поділля. Але, як не раз бувало, присяги не додержали й тепер.

І вертаючи з Запоріжжа Палій і Селим спинилися у Маріїному. Там несподівано й віднайшов Селим свою родину.

Вже на вїзді у село спізнав він Данила, хоч минуло вже більш десять літ, як вони в останнє бачилися. Козацький убір, а може й літа змінили Селима так, що Данилові мусів аж пригадуватися. Радість запанувала в цій оселі. Козацьким полковникам на зустріч зійшлося усе село. Всі Селима витали більше, як самого Палія. І не дивно, бо Палій був українцем з роду, а Селим іновірець, син високого достойника іншої держави, що волю України поставив за мету свого життя...

По кількаденному перепочивку в окруженні матери, жінки, сестри і сина — зважився Селим Османенко на рішучий крок, який позбавляв його життя поза Україною. Старий священик-чернець охрестив його у православя, назвавши Василем. За прикладом брата пішла і Аїда, названа Ганною.

Ставовище в Україні вимагало діяльности. Відпочивши при рідні Василь Османенко вихав у Київщину на тяжку організаційну працю. Не раз ще приїздив він у Маріїно, не одного борця за волю українського народу видало те село. Проминуло ще кілька літ. У війні фастівського полковника з цілою Польщею — обі сторони зійшлися літом 1698 року під Бердичевом. Польське військо козаки в щент розгромили, але й самі понесли великі страти; самого Палія важко поранено. У цих боях за Бердичів згинув і Василь-Селим Османенко. А через пять літ пішов на засланя у Сибір союзником московського царя схоплений і москалям виданий славний полковник фастівський, Семен Гурко-Палій, останній оборонець простолюддя перед сваволею чужого і свого рідного панства... А тоді знов заграсували по Україні польські і вже московські свавільні орди, сіючи скрізь руїну і знищення.

XXII.

В Маріїнім довідалися про смерть Османенка через кілька місяців по польському розгромі. Польські недобитки втікли були у корінну Польщу і козацтво могло Правобережжа і Галичину легко опанувати. Однак само знесилилося, а помочі ждати не було звідки. На милість Божу прохав Палій лівобережного гетьмана прилучити всі українські землі під свою булаву, вислати на Правобережжа бодай два-три козацькі полки у поміч. Та гетьман був глухий на ті прохання, а бездільні козацькі старшини випрохували у гетьмана і московського царя „хрещеної худібки", на чолі з гетьманом часто для тої цілі виряджуючись у Москву царям на поклін. А коли Москва гень пізніше ввязалася у війну з Шведами, то цар увійшов у союз з Польщею і тоді українсько-московські війська окупували Правобережжа і Галичину. Я клиш лівобережні полки перейшли Дніпро — гетьман запросив фастівського полковника до себе в гостину, закував і заковального вислав у Москву.

Гетьманові союзники на Правобережжі поводилися наче у завойованій країні: палили села, забирали увесь дорібок, забирали й висилали у Московщину й селян. На Запорізькі землі наскакувати не наважувалися, бо сидів там хоч з невеликим військом Палієв однодумець, славний кошовий Кость Гордієнко-Головко, що не залицявся ні до гетьманових союзників, ні до самого гетьмана, називаючи його гетьманом московським. Тоді москалі підюдили проти Запоріжжа татар і донців, та почали нападати й самі.

(Кінець буде).

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

Наполеон не бажав слави.

Вчасі війни проти Еспанії написав урядовий редактор газети таке: „Цісар Наполеон переміг ворога армією, яка була далеко менша від ворожої армії".

Діставши газету, Наполеон покрутив головою на знак невдоволення й каже: „Що то собі редактор думає, що я потребую слави? Мені треба вояків!"

Отже пише на папері таке: „Цісар Наполеон на чолі армії далеко сильнішої від ворога, відніс світлу перемогу!"

Написавши, казав це помістити в газеті.

Проф. Микола Чубатий.

Чому українці не беруть участи в зїздах американських словян?

Словянське пустомельство та словянські зїзди.

Совети пригадали собі стару байочку ще з царських часів, казку про солідарність всіх словян. Тому і повстав у Москві Комітет Словянських Народів, установа суто казьонна, що стоїть на услугах російського імперіялізму. Словянофільство, зовсім як за царських часів, стало й тепер на службу російської експанзії.

За взором Москви, а всі знаки на небі та на землі говорять, що таки на бажання Москви, повстав також словянський комітет серед американських словян, що в неділю, 28-го травня улаштовують свій другий словянський зїзд.

У словянських зїздах в Америці беруть участь в першу чергу комуністи та представники таких словянських народів, що їм власна політика каже ставити всі карти на Москву. До таких в першу чергу треба зачислити чехів. Тому москалі, чехи та комуністи інших словянських народів в першу чергу заінтересувані словянськими зїздами.

Провід словянських зїздів в Америці веде доволі крикливу пропаґанду про потребу солідарности всіх словян. Говорять там навіть про рівність всіх словянських народів, але тільки так довго, як довго не нарушені інтереси Совєтської Росії. А ніде правди діти, що інтереси пануючої Росії та поневоленої Росією України та Білоруси не дадуться погодити, тому до українців та до білорусинів ставляться словянські зїзди зовсім так само, як російські большевики.

Американські словяни, що все мають на устах кличі рівности та демократії, відмовляють українцям рівного права бути самостійною нацією незалежною від Москви, а про саму демократію вже й нема що говорити. Яка може бути демократія поміж словянами такого типу, що цілою своєю душею звернені в сторону Совєтської Росії, країни на сто відсотків недемократичної, тільки тоталітарної. Слова про демократію це тільки слова — пуста полова, що мають закрити дійсні пляни словянських зїздів, на американськім терені — помагати російській політиці поневолювати інші словянські народи.

Два роди словянофільства.

В історії словянських народів впродовж останніх 150 літ все появлялися прямування, щоб наблизити словян поміж собою не тільки під культурним оглядом, але також політичним. Культурне наближення диктувала близькість культури, політичне наближення мало на цілі протиставити сильний солідарний мур словянських народів проти напору ґерманського світа на схід та полудне.

Таке наближення словян до себе або словянофільство стало появлятися серед всіх словянських народів; одначе пекучою справою стало воно тільки для тих, що безпосередно межували з німцями та яким німці вгризалися в їх національну територію, отже в першу чергу чехи. Для чехів стало прямо питанням жити чи загинути опертися на сильну словянську Росію, яка знов не межуючи нігде з чехами, не стала для них безпосередно грізною. Тим способом чехи стали професійними словянофілами з чисто еґоїстичних причин, бо на словянофільстві могли тільки скористати, а нічого стратити. Тай між чехами були різні словянофіли-ідеалісти та демократи, як теж словянофіли політичні бизнесмени. Перші хотіли правдивої рівности та дружних відносин поміж всіми словянськими народами, чого Росія не несла. Навпаки вона несла неволю міліонам словян. Таким був, для прикладу, перший чеський президент Тома Масарик, словянофіл та демократ, що не видів можливости співпрацювати з диктаторською Росією та не хотів словянофільство вважати тільки за політичний бизнес.

Нинішні чеські провідники роблять зі словянофільства політичний бизнес. Ратуючи тільки свою шкіру, вони готові другі народи з копитами віддати на поталу Росії. Словянофільство у них, це тільки фраза. На ділі йде їм про суто чеські інтереси.

Були теж словянофіли ідеалісти поміж всіми народами словянськими — українцями, поляками, полудневими словянами. Найбільше відоме було українське Кирило-Методиївське Братцво, яке поставило собі мету створити одну всесловянську федерацію, в якій всі словянські народи булиб рівними членами та внутрі федерації самостійними. Відомо, що такі грішні думки українських словянофілів задавив російський уряд арештами та засланням творців та духових провідників такого ідеалістичного словянофільства.

Росія найсильніша словянська держава, все попирала ніби то словянофільські прямування серед других народів, але теж все старалася використати їх для власного російського імперіялізму. В Росії з невеликими виїмками на славянофільство дивилися в той спосіб, що всі словяни повинні зіллятися політично з Росією тай культурно втопитися в російськім морю. Себто словянські народи повинні в результаті перестати істнувати як самостійні нації, а стати щонайбільше якимись племенами великої Росії. Таке казьонне російське словянофільство називали також панрусизмом.

Тому, що Росія ще в додатку ніколи не була демократичною та словянські народи, що їх мала під своєю владою, як українців, поляків, білорусенів гнобила безприкладно, більшість ідеалістів словянофілів стратила взагалі надію на якунебудь можливість обєднання словянських народів в одну федерацію і залишила навіть думку про політичне словянофільство, себто обєднання словян в одній федерації. Вони вдоволялися тільки культурним наближенням словян „словянска взаемност", говорячи чеським терміном.

Українці та словянські зїзди.

Росія все досі використовувала словянофільські струї тільки для власних великодержавних інтересів, а словянофільською в дійсности вона ніколи не була і нині нею не є. Її протисловянство проявлялося в поневоленню інших словянських народів, в першу чергу українського народу, по російськім найбільшого словянського народу. Байдужність Росії до словянського світа проявлялася в її заграничній політиці. Вона нерідко вязалася і з ворогами словянського світа німцями, коли такі були її великодержавні інтереси. Показалося це на розборах Польщі в давнину, а недавно показалося це досконало на поділі Чехії та Польщі 1939 року. Словянська Совєтська Росія з легким серцем відступала словянських чехів та поляків нацистичній, дико протисловянській, Німеччині за ціну побільшення своєї території українсько - білоруськими землями.

Словянські конґреси в Америці стоять на сто відсотків за тоталітарну Совєтську Росію та за її політику супроти інших словянських народів, в першу чергу супроти українців. **Зїзди американських словян не признають українському народови права бути незалежною нацією, тому українцям нема що робити в такім товаристві, що є за дальше поневолення України Росією.**

Українці все були, і нині є народом, що визнає демократичні способи громадського життя, а зїзди американських словян заявляються за диктаторську російську систему, чужу американським і европейським українцям. Тому теж і з тих причин американські українці не беруть участи в зїздах американських словян.

Дивне щастя.

Коли перед судовою розправою зібралася судейська лава, секретар викликає імя позовника. Позовник відзивається з лави присяжних суддів. Здивований секретар запитує:

— Щож ви там робите?

— Я був покликаний служити як присяжний суддя — відповідає позовник.

— Алеж ви не можете бути суддею в своїй справі! — поясню є секретар,

— Ох, я думав, що раз припадково маю щастя — оправдується позовник.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРИМІНЕННЯ НАЗВИ „УКРАЇНА" ДО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ В СТАРИХ ПОЛЬСЬКИХ ПИСЬМАХ.

Добре знати про першу етноґрафічну мапу Карпатської України Томашівського (1910), про яку пише „Свобода" з дня 19. травня.

Не зашкодить пригадати полеміку українських часописів у Львові з польськими часописами в 1939 р. в справі приміненя назви „Україна" до Карпатської України. Поляки закидали українцям іґноранцію і фальшування. Українці покликувались на польські джерела. Наводили книжку поляка Авґуста Бєльовскеґо з 1861 р. п. н. „Пісма Станіслава Луткевскеґо, канцлєжа коронеґо і гетмана". В тій книжці є докази, що в перших десятках 17 ст. назва „Україна" загально вживалась і прикладалась не тільки до земель Наддніпрянщини, але і до земель сьогоднішної Карпатської України. Станіслав Жулкевскі підносив 1615 р., що низових козаків намножилось так багато, що опанували „Київську Україну", зокрема наддніпрянський край" (ст. 507). Окремої цікавости набирають слова листа короля Жиґмонта III. з 15-го жовтня 1619 р. до Станіслава Жулкевского. Заклопотаний повстанням Угорщини проти власного короля, король Жиґмонт III. писав Жулкевскому, що „не перестають нам давати знати панове старости Угорської України (Украіни Венґерскей) і воєвідств, які грозять небезпеки з того там боку нашим державам". Тому король подумав про військову забезпеку „на Україні угорських королів" (на Украінє ґраніц Венґерскіх), (ст. 547).

Терміну „Україна" вживали також єзуїти. В 39 т. Доповідей Історично-Фільософічної Секції віденської Академії Наук з 1862 р. надрукована праця Йосифа Фідлера з історії унії Карпатської Ккраїни. З праці Фідлера стали відомі виїмки з листа єзуїта Севастіяна Міллєя з Мукачева з 3. жовтня 1662 р. до краківського єзуїта Мартина Міткевича. В латинському листі між іншим написано: „Ваша Всечесність знає, що ця Мукачівська Україна (Munkacsiensem Ukrainam), хоч яка вона велика, досіль православна. А єпископ їх проживає в монастирі, близько замку і міста! Він людина неосвічена і заразом загруба, щоби його можна добрими словами привернути до унії. Також неосвічених і грубих має священиків під собою. А хоч деяких із них можна би випадком приватно переконати, вони оглядаються на інших і бояться їх". Лист Міллєя зберігався в домовому цісарському архіві у Відні. В ньому приходить назва Україна кілька разів, навіть у множині при згадці про уніятських єпископів для різних українських земель.

Як що вже мова про унію, можна пригадати, що коло 1670 р. прибули на Карпатську Україну єзуїти з Перемишля і Коросна, щоби проповідями і місіями здобувати населення для унії.

Назва Україна для Карпатської України була відома і давному німецькому науковому світови. Декількома виданнями вийшла в останніх десятиліттях 18 століття Велика Ґеоґрафія Антона Фридриха Бішінґа. В частині, присвяченій Угорщині, територія заселена українським народом відмічена як Україна Нижня (Ukrainia Inferior), себто низина, мало не в цілості сьогодні змадяризована і пословачена, і Україна Горішня (Ukrainia Superior), гориста.

Назва Україна в приміненню до Карпатської України задокументована в українській усній словесності, в письменних памятках, европейських наукових творах і численних мапах. Цікаві можуть ті мапи побачити в книзі Шелухина „Україна" (1936).

Д-р Павло Дубас.

Що писала "Свобода" тому 30 років?

21. травня 1914.

МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ДЕЛЕҐАТІВ В НАЙЕҐАРА ФОЛЗ

В середу 20. травня розпочалися в місті Найеґара Фолз у Канаді мирові переговори між Злученими Державами й Мексиком в справі покінечння війни. У переговорах беруть участь: 3 представники мексиканської держави з табору Гуерти; відпоручники-представники південно-американських держав: Арґентини, Бразилії й Чіле і делеґати Злучених Держав. Мексиканські делеґати дістали необмежену повновласть для заключення угоди. Стейтські делеґати дістали точні інструкції від президента Вудрова Вилсона й секретаря стейту Брайєна. Настрій делеґатів оптимістичний. Вони надіються скорої полагоди мексиканської кризи.

КОНВЕНЦІЯ „СОЄДИНЕНІЯ" В СКРЕНТОНІ

У понеділок 18. травня зїхалися делеґати відділів угро-руського „Соєдиненія" на XIII. головну конвенцію до Скрентону, Па. Довідуємося від нашого кореспондента, що делеґати й урядники розпочали конвенцію парадою по вулицях міста, а в параді взяв участь єп. С. Ортинський і лат. єп. Гобан, які їхали автами. Службу Божу в церкві св. Івана Хрестителя відправив єп. Ортинський і виголосив відповідну проповідь. Наради конвенції (бере участь 300 делеґатів) розпочалися ві второк. Покищо між делеґатами слідно три угрупування для вибору нового уряду.

УКРАЇНСЬКИЙ ЮВИЛЕЙНИЙ ТЕАТР

З нагоди століття народин Тараса Шевченка заложено у Львові другий український театр під назвою „Український Ювилейний Театр". Театр, запевнивши собі кращі артистичні сили, починає науку оперового співу для підготови сольових співаків. Наука буде тривати при повній кількости годин 2 роки.

РОЗВЯЗАЛИ РОСІЙСЬКУ ДЕРЖАВНУ ДУМУ

Ще дня 5. травня розвязав царський уряд російську Державну Думу (парлямент) серед бурливого засідання. Точної причини не подано, лише ґазети пишуть свої здогади, а це такі, що це є пляновий замах на знесення хоч і так не дуже тої свободолюбної конституції. У часі останніх нарад дошкулив міністрам посол Керенський (москаль з України) за заборону свята Шевченка.

З Офісу Военних Інформацій у Вашинґтоні

Нещасливі випадки у военній індустрії.

Голова відділу здоровля і безпеки в офісі робітничої продукції, Джан В. Фавкс, представив Раді Военної Продукції програму „зменшення нещасливих випадків у фабриках военної продукції, яких причиною є кепські санітарні відносини і слабости". На його думку це можна усунути, а „усунувши погані відносини і запобігши непорозумінням між робітниками і працедавцями у военній індустрії, можна збільшити продукцію".

Директор Фавкс сказав, що за такою програмою РВП заявився Департамент Війни, Департамент Военної Фльоти, Морська Комісія й інші федеральні установи. Точки зменшення нещасливих випадків і збільшення военної продукції є такі:

„1. Военні фабрики повинні усунути все, що підриває здоровля робітників, завести санітарність й уважати, щоби працюючі не наражувалися на нещасливі випадки.

„2. Фабрики, що продукують военні матеріяли повинні зорґанізувати фабричні комітети, які наглядалиб за здоровлям і безпекою робітників.

„3. Члени фабричних комітетів здоровля і безпеки мусять перейти відповідні курси і приготовитися до сповнювання своїх обовязків в такий спосіб, щоби у фабриках не було нещасливих випадків, і щоби робітники не хорували".

Фавкс заявив, що товариш голови робітничої продукції, Джозеф Д. Кінен, одержав письмо від секретарів війни і фльоти та від голови Морської Комісії, в яких вони кажуть, що будуть співпрацювати в справі зменшення нещасливих випадків по фабриках, бо від Перл Гарбор донині — в індустрії втратило життя 37,600 робітників. Крім того 210,000 зістало каліками, а 4,500,000 робітників понесли малі ушкодження. Це є незвичайно велике число — 60 разів більше ніж було ранених і пропавших на военному фронті.

Фармерам буде потрібно робітників.

Департамент Рільництва повідомив Офіс Военних Інформацій, що американські фармері потрібуватимуть багато людей до праці, головно в часі збору. Кажуть, що найбільше потрібуватимуть жіночих рук до праці, бо минулого року жінки, що зголосилися на фарми до роботи — так пописалися, що фармері просять ще й цього року приїздити, каже згаданий департамент.

На фармах буде різна праця — від зривання сливок до збирання кукурудзи. До так званих сезонових робіт на менших і більших фармах буде треба цілої жіночої армії, яка помагатиме фармерам коло сіна, збиратиме городовину, зривати овочі, тощо. Підростаючі хлопці і дівчата також можуть найти на фармах корисну працю. Вони повинні зголоситися до околичних фармерів і заступити їм наймитів, які пішли до армії. Разом з жінками, хлопці і дівчата доїтимуть корови, годувати худобу, поганяти коні і помагати збирати збіже.

В публичних школах учителі вже підготовляють молодь до праці на фармах. По науці — учителі дають школярам поради, що саме вони моглиб на фармах робити і як можуть причинитися до здобуття перемоги. В десятьох стейтах вже зорґанізовано фармерські курси перемоги, на яких молодь побирає науку, як вона може причинитися до більшого збору хліба в 1944 році. Такі курси є в Ню Йорку, Індіяні, Ню Джерзі, Масечусетс, Мінесоті, Мейн, Вискансин, Ореґон, Савт Каролайні і Вірджінії.

Хліборобські курси перемоги відбуваються в рільничих стейтових школах і на експеріментальних городах та тягнуться від пяти днів до трьох тижнів. Учителі часто забирають молодь на фарму і показують будучим охотникам, що як робиться. Жінки, які малиб замір посвятитися фармерській праці можуть також вписатися на ці курси на кілька тижнів. Але ліпше буде, як жінки будуть голоситися до тимчасової праці, до такої як збирання городовини або зривання овочів. Приймаючи до праці охотників, фармери воліють таких, що мають бодай троха досвіду, тому булоб добре, якби ті охотники, котрі працювали на фармах минулого року — зголошувались до тої самої праці й цього року.

Добровільним робітникам фармери платять так само, як і сталим, так що тимчасові охотники не будуть працювати за менше.

Д'яманти у воєнний час

В серці американської нужди, в ославлених нюйорських Баверах, на розі Канал Стріт існує осередок блеску, який хапає за очі. Стіл коло стола, кіоск коло кіоску, у просторій великій салі, все те переповнене день-у-день брилянтами. За столами повно людей-торговців, перед столами ще більше публики-покупців. Приходять, оглядають, торгують, купують або й ні, виходять і знову завертають. Коло кожного стола або в кожній будці напис фірми, щось так, як у великих торговицях, збудованих містом для продажу продуктів для домашнього вжитку. Хто видумав і хто втримує оцю біржу брилянтів у самому осередку нужди наче на кпи?

Поїдьмо вгору Ню Йорку, до найбільшого в світі будинку, Емпайр Стейт Билдинг, або до любого іншого будинку в околиці. І там побачите на списку підприємств, приміщених в цьому будинку: „Торгівля брилянтами" десь на 5 або 55 поверсі. Входите й очам своїм не вірите: Ні то хрустальова палата, ні то велична святиня Господньої слави. Є долівка із прегарними шафами, є й ґалерії на вищім поверсі, щось як в опері, ще й копула по середині. Але по самій середині окремий будинок-кіоск, що вам очи осліплює. Все те пообставлюване брилянтами, наче в казці.

Звідки взялося тут тільки цього, мало виданого добра? Ба, ще й серед воєнної заверухи, коли важко доставити діяманти в Америку, коли всі гроші йдуть на воєнні потреби?

Хто торгує і хто купує діяманти?

Старого роду американець не може вийти з дива, коли почує розговірну мову продавців і покупців діямантів. У більшій частині чужинний акцент. На Баверах то таки майже всі вони недавні втікачі з Німеччини та з інших країв Середної Европи. Дехто приїхав з брилянтами, дехто цілком голий-босий, а тепер уже торгує діямантами. Колиб ви мали нагоду розпитати, дива довідаєтеся. Не так з Африки, але з недалекої Південної Америки привозять в Злучені Держави „сирі" діяманти, тут шліфують їх і виставляють на продаж. Пересічний робітник при „дефенс", що нагло розбагатів, наслідує колишніх американських міліонерів і купує брилянти. Такий на них тепер попит, що недавні втікачі не можуть дати собі ради з великим бизнесом. Дехто „дякує" своїм мучителям, що вигнали їх з европейської неволі й ось так заставили багатіти в новому краю.

Осередок торгівлі діямантами.

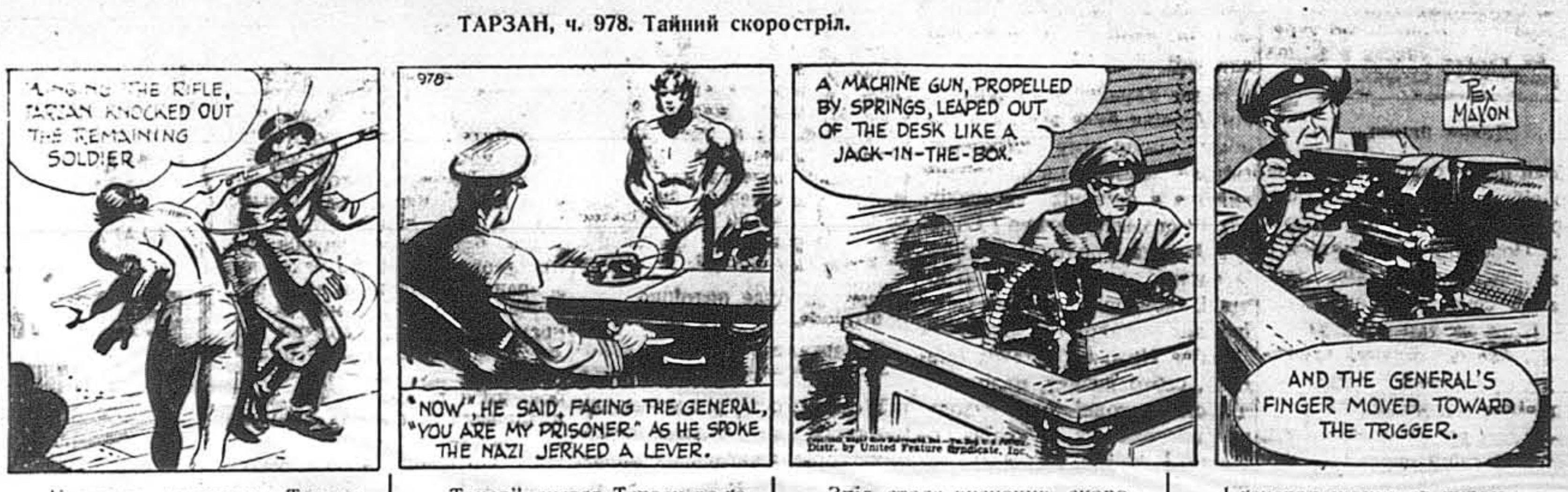
Та, на диво, не Ню Йорк є центром діямантової моди, а Лондон, в Англії. Цілих 90 відсотків світової продукції нешліфованих діямантів привозять і перепродують в Лондоні. Так в минулому році перепродано в Лондоні діямантів вартости 80 міліонів долярів. Не лише цих діямантів, що служать за прикрасу як жемчуги, але й цих малесеньких кусників, що їх вживають у промислі на перетинання шкла чи інших твердих матеріялів. Такі діяманти потрібні до різнородних приладів і приборів і машин для видосконалення воєнної продукції. Діяманти продають навіть вже в пачках, не поодиноко, як це було до війни, а опаковані, от як купується тузин ложок, чи пачку голок. Такі пачки, на яких написана ціна, є вже знані фаховим покупцям і вони їх радо купують на те, щоб ошліфувати й відповідно переробити. Знана реч, що вчасі суспільних переворотів люди бояться накопичувати гроші, бо гроші можуть тратити на вартости внаслідок інфляції. Але жемчуги не сьогодні то завтра будуть в попиті, отже ліпше інвестувати заробітки в діямантах та дорогоцінностях, як уже не в землі та домах. Вороги Аліянтів в самім початку війни добре заходились, щоб дістати діяманти в свої руки, бо це більше багацтво ніж золото.

Передвоєнні діямантові столиці.

В Лондоні тепер яких 10 або 12 фірм, займаються продажом діямантів. Але перед війною столицями торгівлі діямантів славилися міста Антверпія й Амстердам і усякі німецькі міста. Торгівці діямантів вітікали з Бельгії та Голяндії до Англії. Інші пігнали в Палестину, Америку, остров Кубу, або й до Африки. Тепер усюди повно вояків. Де вояк, там гроші, а де гроші, там бизнес. Вояки хочуть для своїх дівчат, жінок, мамів чи сестер прислати презенти. Їм під руку підлазять торговці діямантів.

Нема де правди діти, торговці діямантів шукають теж способів укривати свої дорогоцінности, щоб їх перепачкувати через границю або потайки продати без оплати податку. Тому уряди всіх держав тепер мають специялістів у приловлюванню пачкарів і добрі гроші платять урядовцям та знавцям. Урядови виплатиться тримати великий штаб тайних аґентів, бо ловля все приносить зиски. Між Англією й Америкою існує тісне порозуміння щодо виловлювання пачкарів ще від початку війни, бо переловлювані діяманти причиняються теж і до фінансування воєнних коштів. Правда, на неошліфовані діяманти нема податку, але на ошліфовані брилянти накладають податок пересічно до висоти 100 відсотків. А це неаби який бизнес!

ТАРЗАН, ч. 978. Тайний скоростріл.



Кинувши рушницю, Тарзан збив і останнього вояка з ніг.

„Тепер", сказав Тарзан до генерала" ви мій бранець". Генерал підняв ручку під столом.

Зпід стола вискочив скоростріл.

І генерал схопив за курок.